

Täysistunto

Tiistai 3.12.2019 klo 14.01—15.37

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 b ja 60 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2019 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 6/2019 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.08 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Nyt toisessa käsittelyssä meillä on täällä hallituksen esitys, jossa lukiokoulutuksen rahoitusta esitetään vahvistettavaksi 18 miljoonalla eurolla, josta valtion osuus on noin 7,5 miljoonaa euroa. Loput ovat siis kuntien rahoitusosuutta, ja tämä johtuu siitä, että lukioiden rahoitusmalli on tällainen — kunnilla on rahoituksesta suuri vastuu.

Sivistysvaliokunnan kuulemisissa tuli hyvin vahvasti esille se, että edelleen lukiokoulutuksen rahoitus on haasteissa: se on noin 100 miljoonaa euroa vuosittain alhaisempi kuin toteuttamiseen tarvittavat kustannukset ovat. Tämän vuoksi olisimmekin esittäneet, ja esitimme sivistysvaliokunnassa, että eduskunta edellyttäisi valtioneuvostoa valmistelemaan lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistuksen ja että samassa yhteydessä arvioitaisiin, voitaisiinko nykyään pienille lukioille maksettava lisä muuttaa lukiokoulutuksen saavutettavuuslisäksi. Tätä ajatusta puolsivat kaikki asiaa kommentoineet asiantuntijat valiokunnassamme. Lausumassa ehdotetaan myös, että uuden rahoitusmallin olisi oltava ennakoitava ja rahoituksen olisi vastattava paremmin lukiokoulutuksesta aiheutuvia todellisia kustannuksia.

Toinen asia, jota valiokuntakuulemisessamme kommentoitiin, vaikka esitys itse asiassa sitä ei vielä koskekaan, oli oppivelvollisuuden pidentäminen. Tähän liittyen valiokunta totesikin mietinnössään: ”Hallituskauden merkittävin uudistustavoite on oppivelvollisuusiän nosto 18 ikävuoteen. Siinä yhteydessä joudutaan arvioimaan tasapuolisesti koko toisen asteen koulutuksen kehittämistarpeita ja koulutuksen kustannusrakennetta hyvin tarkkaan. Oppivelvollisuusiän pidentäminen tulee niin lukiokoulutuksen kuin ammattikoulutuksen kohdalla edellyttämään merkittäviä lisäpanostuksia koulutuksen rahoitukseen.”

Näihin lisäpanostuksiin liittyen kuulimme myös merkittäviä huolenilmauksia sen suhteen, että lisäpanokset, joita siihen on varattu tällä hetkellä hallitusohjelmassa, todennäköisesti eivät ole riittäviä, ja tämä saattaa johtaa jopa koulutuksen laadun heikkenemiseen, koska silloin jos lisäresurssit eivät ole riittäviä, se tarkoittaa siis sitä, että ne tulee ottaa siel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2019 vp

tä perusrahoituksesta niin lukiokoulutuksessa kuin ammatillisessa koulutuksessa, koska silloin kun joku asia velvoittavaksi säädetään eduskunnan toimesta, silloin se on kuntien myös hoidettava, ja toisen asteen koulutushan kuuluu kuntien järjestämisvastuulle.

Koska olimme tästä asiasta ja oppivelvollisuuden toteuttamisesta eri mieltä, esitimme myös valiokunnassa äsken lukemaani kappaletta korvattavaksi seuraavalla tavoin: ”Hallituskauden merkittävin uudistustavoite on oppivelvollisuusiän nosto 18 ikävuoteen. Oppivelvollisuusiän pidentäminen ei kuitenkaan ole vaikuttavin tapa puuttua lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen. Tarvitsemme sen sijaan oikea-aikaista tukea sekä panostuksia aina varhaisista vuosista lähtien. Toisen asteen koulutuksen laadun varmistaminen edellyttää lisäresursseja nykyisiin toimintoihin, kuten mietinnössä todetaan. Hallitus on panostamassa 107 miljoonaa uusiin velvoitteisiin korjaamalla vanhoja rahoitusvajeita.”

Vastalauseemme siis perustuu näihin kahteen esitykseen eli perustelulausumaan ja lausumaehdotukseen, ja ehdotankin tässä nyt, että eduskunta hyväksyy vastalauseen mukaisen perustelulausuman ja vastalauseen mukaisen lausuman.

Itse hallituksen esitys on sinällään erittäin positiivinen askel oikeaan suuntaan, eli se, että lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan, on juuri se toimenpide, mitä tarvitaan, mutta kuten valiokuntakuulemisissa kuulimme, se ei vielä riitä. Koska hallitusohjelmassa tällä hetkellä ei ole kirjattu muita lukion perusrahoitusta koskevia asioita, sen vuoksi näimme aiheelliseksi ehdottaa myös lausumaa rahoituksen uudistamiseksi kokonaisuudessaan.

15.13 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kannatan molempia edustaja Multalan tekemiä vastalauseen mukaisia kokoomuksen muutosesityksiä.

Arvoisa puhemies! Lukiokoulutuksen rahoituksen vahvistaminen on tosiaan positiivinen askel oikeaan suuntaan. Oleellista on se, että tämä kokonaisuus ei ole riittävä. Ongelmana on se, että hallitus panostaa uusiin velvoitteisiin 107 miljoonaa korjaamalla kuitenkin vanhoja, perustavaa laatua olevia rahoitusvajeita, aivan kuten edustaja Multala kuvasi.

Meidän yhteinen tahtotilamme on se, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon, mutta kun resurssit ovat niukat, on katsottava sitä, mitkä ovat ne kaikista tehokkaimmat kohdat panostaa, jotta tämä tärkeä tavoite toteutuisi. Ja siinä vaikuttavia kohteita on todettu olevan se, että perusopetusta vahvistetaan, varmistetaan, että jokainen perusopetuksen päättävä saa riittävät jatko-opintoihin tarvittavat tiedot ja taidot — lukutaidon, laskutaidon — sellaiset edellytykset, että toisen asteen opinnoista on mahdollisuudet suoriutua ja toisen asteen tutkinto suorittaa. Toisaalta myös varhainen puuttuminen, mahdollisimman varhainen tuki ovat niitä asioita, joihin kannattaa panostaa.

15.15 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä vastalauseessa otettiin kahteen eri asiaan kantaa, ja mielestäni ne molemmat ovat erittäin tärkeitä.

Kaiken kaikkiaan tämä hallituksen esityshän on oikeansuuntainen, koska siinä lisätään lukiokoulutuksen rahoja. Otetaan nyt kuitenkin huomioon, että se lisääminen perustuu myös siihen, että kunnilta otetaan enemmän, ja kun meillä ovat kunnat tällä hetkellä aika tiukassa tilanteessa, niin ei se kovin helppoa niille kunnille ole. Siitä syystä tämä toinen osa vastalauseesta on erinomaisen tärkeää huomata: se, että kyllä me tarvitsemme lukiokoulutukseen uuden rahoitusjärjestelmän. Sitähän yritettiin jo punnertaa tässä jokin aika sitten, mutta valitettavasti se ei kuitenkaan sieltä tullut, ja nyt toivommekin — ja näin valiokun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2019 vp

nan puheenjohtajana toivon — että mahdollisimman nopeasti sitten uusi hallitus ottaa kop-pia tästä rahoitusjärjestelmän uudistamisesta. Rahoitusjärjestelmän saamisessa käytän-töön ja toimeenpannuksi menee aikaa, ja siitä syystä sen tekeminen kyllä pitäisi alkaa.

Toinen osa vastalauseesta liittyy siihen, että hallitus kaavailee — edellinen hallitus, siis nyt toimitusministeristönä toimiva — sitä, että nostettaisiin oppivelvollisuutta 18 ikävuoteen, ja siihen on varattu 107 miljoonaa euroa. No, jokainen ymmärtää sen, että todella-kaan sillä rahalla ei saa paljon mitään. Tietenkin meiltä puuttuvat ne yksityiskohdat, mutta ei siinä paljon tarvitse ymmärrystä koulutuspuolesta, kun tietää, että 107 miljoonalla ei kovin paljon saa, varsinkaan, jos siinä pitäisi saada nostettua oppivelvollisuutta todella siihen 18 ikävuoteen. Eli tämä raha, mikä on nyt varattu, olisi paljon vaikuttavampi, kun se lai-tettaisiin sinne aikaisempaan vaiheeseen, esimerkiksi pienennettäisiin opiskelijaryhmiä tai olisi esimerkiksi pienemmät esiopetuksen ryhmät tai kaiken kaikkiaan varhaiskasvatukses-sa pienemmät ryhmät.

Sitten kun se toinen puoli tässä on vielä se, että kun nostetaan siihen 18 ikävuoteen op-pivelvollisuutta, miten varmistetaan se, että oikeasti ihminen on siellä 18 vuoteen asti, kun meillä on nyt jo sitä koulupudokkuutta vaikka kuinka paljon. Ja ainahan sitä sanotaan, että kannettu oppilas ei luokassa pysy, niin että tulenpa vain näkemään sen, me kaikki tulemme näkemään, että tämä ei onnistu.

15.18 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edelliset puheenvuorot sinän-sä tarttuivat ihan oikeisiin asioihin, mutta tällä puheenvuorollani haluan kuitenkin oikeas-taan kiinnittää kahteen asiaan, kahteen positiiviseen asiaan, tässä kohtaa huomiota.

Edustaja Risikko täällä aikaisemman pykälän kohdalla jo toi esiin tänään julkaistut Pisa-tutkimukset, ja niistä ilona täytyy nostaa, että Suomi on edelleen maailman kärkeä nuorten osaamisessa — erityisesti lukutaitoon liittyvässä tutkimuksessa edelleen kirkkainta osaa-mista ja kirkkainta kärkeä, ja matematiikankin taso on pysynyt ennallaan — mutta se ei tie-tysti tarkoita sitä, että koulutuksen osalta voitaisiin alkaa lepäilemään. Koulutus on, kuten täällä monesta suusta on todettu, erittäin tärkeä, keskeinen yhteiskunnan tulevaisuuden pohja ja mittari.

Toinen asia, mikä tähän pykälään liittyy: Nämä kyseiset huomiot ovat sinänsä ihan tar-peellisia ja oikeita, mutta muistetaan nyt kuitenkin se, että tässä ollaan venettä kääntämäs-sä myös lukiokoulutuksen rahoituksen osalta oikeaan suuntaan, eli 18 miljoonan euron li-säys on tulossa. On ihan selvää ja sanoisin myös kiistatonta, että määrärahan lisäys itses-sään on vielä riittämätön ja tarpeet ovat suuremmat, mutta silti käännämme venettä nyt oi-keaan suuntaan, ja uskon, että tästä eteenpäin lukiokoulutuksen rahoituksella pystytään kuitenkin kautta Suomenmaan tekemään parempaa tasoa, ja myös koulutuksen laadun nä-kökulmasta.

15.20 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kyllä varmasti lukiokoulutuksen rahoituk-sessa tämä 18 miljoonaa, josta tosiaan 7,5 miljoonaa valtiolta, tulee tarpeeseen, kuten va-liokunnassa kuulumme, ja tämä on ehdottomasti askel oikeaan suuntaan.

Se, mitä kuitenkin meidän kokoomusryhmämme olisi toivonut, on se, että olisi ollut hii-kan kunnianhimoisempi ajatus kohti sitä, että oltaisiin päästy vihdoin pikkuhiljaa siihen ti-lanteeseen, jossa rahoitus vastaa kustannuksia. Nyt kun rahoitus perustuu toteutuneisiin kustannuksiin, niin se on ikään kuin laskeva kierre jatkuvasti ollut, ja nyt tässä edelleen jää lukiokoulutuksen yksikköhintaan lähes tuhannen euron alennus kustannuksiin, eli se tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2019 vp

koittaa siis sitä, että kustannukset ovat korkeammat kuin niihin saatu rahoitus. Eli käytännössä lausumaehdotuksemme tarkoitti siis sitä, että toivoimme ja esitämme, että valtioneuvosto valmistelisi kokonaisuudistuksen rahoitusjärjestelmään.

Mitä tulee tähän oppivelvollisuuden pidentämistavoitteeseen — se on toki suuri uudistus ja tulee meille erikseen käsiteltäväksi — niin olen erittäin huolestunut niistä äänistä, jotka hyvin voimakkaasti jo tässä vaiheessa peräänkuuluttavat varattujen resurssien riittämättömyyttä. Olisi sitten oppivelvollisuuden pidentämisestä mitä mieltä vain, niin jos se aiotaan tehdä, olisi vähintään huolehdittava, että siihen varattavat resurssit eivät missään tapauksessa heikennä koulutuksen laatua, kuten nyt vaikuttaa, että on tapahtumassa.

15.21 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kyllähän täällä ihan oikeasti kaikki ovat sitä mieltä, että tämä on hyvä asia, että tuodaan lisää rahaa. Mutta kyllä tässä pikkusen sellainen erikoinen sävy on siinä mielessä, että aina puhutaan, että tässä tuodaan 18 miljoonaa, kun oikeasti tulee rahaa lisää vain seitsemän ja puoli. Se kymmenen ja puoli tulee kunnilta, ja se on sieltä kunnan kassasta pois.

Kunnat haluavat satsata tähän, se on ihan selvää, koska lukiokoulutuksella on suurempi merkitys kuin pelkästään se oppiminen, koska sillä on määrätynlainen status sille kunnalle. Minä olen ylpeä siitä, että kunnat ymmärtävät sen asian, että sillä on suuri merkitys. Tietenkin on sitten se, että mieltikääpä köyhää kuntaa: Köyhä kunta ei pystykään tarjoamaan ihan kaikkia valinnaisaineita. Silloin se vetovoima ei olekaan niin hyvä, ja siinä voikin kellahtaa sitten koko lukio. No, toivomme tietysti, että tällaisilla yhteistyömekanismeilla ja kuntien välisellä yhteistyöllä ja yläasteen ja lukion yhteistyöllä me saamme sitten pidettyä lukioverkkoa mahdollisimman hyvänä. Jokainenhan meistä tietenkin ymmärtää sen, että pelkkiä seiniä ei voi pitää yllä, vaan nimenomaan niissä pitää olla sitä vaikuttavuutta ja sitä vetovoimaa, koska kyllä nuoret osaavat jo arvioida lukiokoulutuksen laatua.

Tietysti tämä lukiokoulutus on niin valtavan tärkeä, kun ottaa huomioon, että hallituksen — joka nyt toimii siis toimitusministeristönä — tavoitteena on ollut se, että 50 prosenttia ikäluokasta suorittaisi korkeakoulututkinnon. Tällä hetkellä se on vähän yli 40 prosenttia, ja jotta me saamme sitä lisättyä, meidän tarvitsee vahvistaa toisen asteen ammatillista koulutusta mutta myöskin lukiokoulutusta. Siksi tämä lukiokoulutus on niin valtavan tärkeä monestakin näkökulmasta.

Mutta sanottakoon nyt vielä, että hieno asia, että saatiin se 7,5 miljoonaa sinne. Mekin olemme tietysti kunnissa siitä tyytyväisiä. Mutta toivottavasti rahoitusjärjestelmä pystytään uudistamaan, eikä tämä asia ole pelkästään kunnan kontolla.

15.23 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Totean, että myös perussuomalaiset ovat yhtyneet sivistysvaliokunnassa tähän edustaja Multalan esittelemään mietinnön perustelutekstin muutosehdotukseen, jossa tosiaan todetaan, että oppivelvollisuuden pidentäminen ei ole mielestämme läheskään vaikuttavin tai kustannustehokkain tapa parantaa suomalaisten nuorten koulutustasoa, mikä tietysti on tärkeä tavoite saavutettavaksi, mutta me katsomme, että muitakin tapoja on. Nyt jo kaatunut Rinteen hallitus on aikonut varata tähän 107 miljoonaa euroa, ja me katsomme, että tällä rahalla voitaisiin tehdä monia muitakin hyviä, kustannustehokkaampia toimenpiteitä, muun muassa lisätä merkittävästi erityisopetusta, mistä hyötyisivät sekä erityisopetusta tarvitsevat oppilaat että kaikki muutkin oppilaat kouluissa. Joten me tosiaan yhdyimme tähän perustelutekstiä koskevaan vastalauseeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2019 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.